

K R O N I K A

Jubileum Jany Hoffmannové

Významná představitelka současné bohemistiky a slavistiky prof. PhDr. Jana Hoffmannová, Dr.Sc., (nar. 18. 11. 1950) oslaví letos své významné životní jubileum. Její vědecké zaměření na stylistiku bylo nepochybně ovlivněno již při studiu na FF UK zejména prof. Karlem Hausenblasem. Hned po ukončení FF byla v r. 1973 přijata do ÚJČ. To se ukázalo jako šťastné řešení jak pro ni samotnou, tak pro pracoviště, neboť v Ústavu dosud úspěšně působí jako vedoucí vědecká pracovnice. Od počátku devadesátých let vyučuje zároveň i na FF UK, v současné době v Ústavu translatologie. Její přednášky a semináře byly vždy populární a bohatě navštěvované.

Psát o někom, jehož bibliografie je bohatá a námětově tak rozmanitá, že zahrnuje přes čtyři sta titulů, je úkol opravdu nesnadný. Tento fakt je ještě ztížen tím, že jubilantka je příliš skromná a není vůbec nijak nadšená, když slyší o tom, jak ji druzí chválí. O její pracovitosti a nápaditosti svědčí ovšem četné studie publikované doma i v zahraničí i její rozsáhlá přednášková činnost.

Hned první články v časopisu Naše řeč ukázaly, že jde o autorku vědecky fundovanou a při tom pro čtenáře přístupnou a čtivou. Patřily k atraktivní náplni časopisu již svými tématy: např. *Jazyková komika v písňových textech Ivana Mládka* (ještě jako Jiříčková, 1979), *Seznamovací inzeráty mladých lidí* (1985), *Jazyková tvořivost výtvarníka Jana Kutálka* (1981). Teoretickou erudici ukazují zejména její příspěvky ve Slově a slovesnosti, např. *Metajazyk a metařeč a jejich charakter v díle Karla Čapky* (Jiříčková, 1979), *Fatická funkce jazyka, konverzace a její žánry* (1996); spolu se S. Čmejrkovou: *Intertextualita, polyfonie, heteroglosie: úvodem* (2012) a rovněž *Intertextualita a její podíl na vyjednávání pozic účastníků talk show* (2012).

Z monografií uvedme především ty, jimiž dosáhla významných hodnot vědeckých i pedagogických. Již v roce 1985 obhájila kandidátskou práci *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Díky práci *Konverzace a institucionální dialog* získala v roce 2002 titul Dr.Sc. *Stylistika aktuálních komunikačních situací* byla v roce 2005 prací habilitační. Oceněním celkové činnosti ji byla v roce 2010 udělena hodnost univerzitní profesorky.

Z hlediska tematického zaměření patří na přední místo zájem o současný mluvený jazyk. V tom spočívá její téměř průkopnická práce. Spolu s Olgou Müllerovou a Evou Schneiderovou vybudovala korpus mluvených textů. Jejich výsledkem byla v roce

1992 publikace *Mluvená čeština v autentických textech*, obsahující nejrozličnější komunikační situace každodenního života, jejich analýzu a interpretaci.

Zájem o politický diskurs prokázala v publikaci *Jazyk, média, politika* z roku 2003, který editovala se S. Čmejrkovou a přispěla do ní statí *Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor*.

Jubilantka informovaně promýšlí teorii dialogu a strategie mluvčích různých generací a postavení; výrazně se to jeví v monografii *Kapitoly o dialogu* (Praha 1994), kterou vydala spolu s O. Müllerovou. S tím souvisí její téma zdvořilosti, např. *Ženy a muži: zdvořilost v dialogu (na příkladu »mluvení za druhého«)* ve sborníku *Žena – Jazyk – Literatura* (Ústí nad Labem 1996). Z dalších např.: *Odbicie ważnych wydarzeń historycznych w języku i literaturze czeskiej* (Poznań 2010), *Konflikt pokoleń a różnice cywilizacyjne w języku i w literaturze czeskiej* (Poznań 2012), *Doświadczenie codzienności w języku i w literaturze czeskiej* (Poznań 2015).

Svou badatelskou a publikační činností výrazně překročila oblast tzv. tradiční stylistiky směrem k textu a zejména k intertextualitě a interdisciplinaritě. O jejím širokém rozhledu v jazykovědných disciplínách a oborech blízkých lingvistice svědčí známá kniha *Stylistika a ...* (Praha 1997), která vymezuje stylistiku v mezioborovém kontextu.

Pro Janu Hoffmannovou je příznačný její široký kulturní a zejména literární rozhled. Ukazuje to společná práce s manželem Bohuslavem Hoffmannem např. *Dialog přes oceán (česko-americká korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha z let 1945–1962)* ve sborníku přednášek Letní školy slovanských studií, 2008. S Františkem Štichou na podobné téma publikovala článek *O jazyku a stylu korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha (Korpus – gramatika – axiologie, 2012)*.

Naše jubilantka se seriózně zamýšlela nad pojetím a výukou českého jazyka a literatury na základních a středních školách i nad jazykovou komunikací žáků a učitelů. Svědčí o tom jak články v časopise Český jazyk a literatura, tak četné učebnice a cvičebnice: např. s B. Hoffmannem a O. Müllerovou zpracovala *Český jazyk – soubor učebnic: Literatura a komunikace* 6, 7, 8, 9. *Procvičujeme, opakujeme* 6, 7, 8, 9 (1998–2001). Pro střední školy je určena učebnice *Český jazyk pro střední školy I–IV. ročník*, 1995, na kterém se podílela v kolektivu s Z. Hlavsou. Z četných cvičebnic ještě alespoň *Dialog v hodinách češtiny I. Cvičebnice mluveného projevu pro žáky 3.–5. ročníku ZŠ*.

S Jiřím Krausem se zasloužila o populární praktickou příručku týkající se úřední korespondence *Písemnosti v našem životě*, 1. vydání r. 1996 a 2. vydání r. 2005.

Významná byla její práce na třetím dílu akademické *Mluvnice češtiny (Skladba)*, kde zpracovala část obecných výkladů o textu, připojovací konektory a některé další prostředky textové koherence (Academia, Praha 1987).

V teamové práci grantových projektů je Jana Hoffmannová vždy milou a vítanou kolegyní se smyslem pro spolehlivost a je vždy ochotna přátelsky pomoci tam, kde je toho třeba. Významně se podílela na několika grantových projektech (např. s O. Müllerovou, J. Krausem, S. Čmejrkovou i s ostravským kolektivem):

Mluvená čeština v současné komunikaci. (Ředitelka O. Müllerová.) 1991–1993.
Mluvená čeština v Čechách a na Moravě. (Ředitelka O. Müllerová.) 1995–1997.
Dialog ve světě lidí a strojů. (Ředitel J. Kraus.) 1996–2001.
Autobiografická vyprávění příslušníků nejstarších generací (jako součást mezigeneračního dialogu). (Ředitelka O. Müllerová.) 2003–2005.
Možnosti a meze gramatiky češtiny ve světle Českého národního korpusu. (Ředitel Fr. Štícha.) 2003–2005.
Lingvistické aspekty jednoho typu komunikace na Internetu (čeština na chatu). (Ředitelka E. Jandová, FF Ostravské univerzity.) 2004–2006.
Kapitoly z české gramatiky. (Ředitel Fr. Štícha.) 2006–2008.
Mluvená čeština: hledání systému a funkčního rozpětí. (Ředitelka S. Čmejrková.) 2006–2008.
Styl mediálních dialogů. (Ředitelka S. Čmejrková.) 2009–2011.
Stylistika mluvené a psané češtiny. (Ředitelka S. Čmejrková, od r. 2013 J. Hoffmannová.) 2012–2014.

Vzhledem k osobním vlastnostem i odborné způsobilosti je známá svými příspěvky na různých konferencích domácích i zahraničních.

Při svém pracovním vytížení se ochotně věnuje posuzování prací mladých doktorandů a členství v rigorózních komisích, kde dovede objektivně posoudit, nezakrývá chyby a nedostatky, dovede je citlivě vytknout tak, aby neurazila a neodradila mladé od další práce a zároveň jim poskytla nové impulzy. K tomu všemu patří její organizační schopnosti, které uplatňuje v redakčních radách časopisu „Naše řeč“, „Slovo a slovesnost“, „Jazykovědných aktualitách“, v polské ročence „Stylistyka“, v srbském „Stilu“, jakož i v zahraničních vědeckých společnostech.

Závěrem našeho připomenutí mnohostranného záslužného působení prof. Jany Hoffmannové zbývá přání, aby stále mohla pokračovat se stejnou invencí, optimismem a pracovitostí a byla tak příkladem nejen pro své vysokoškolské studenty, ale i celou širokou lingvistickou obec. Popřejme ji na závěr k tomu všemu ještě pevné zdraví a stále mnoho dobrých přátel.

Naděžda Kvítková, Michaela Laštovičková, Praha